

ΜΕΡΟΣ Β'. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'. 253

να τὸν μεταχειρίζεται ἐρμηνευτὴν τῆς ἀληθείας, ἀλλ' ὄχι ὄργανον ψεύδους καὶ ὑπεκρίσεως.

Πίστις.

Πίστις, ἢ ὡς λέγομεν κοινότερον, Ἐμπιστοσύνη λέγεται, να πράττωμεν κατὰ τὴν συνείδησίν μας, καὶ να μένωμεν πιστοὶ εἰς τὰς ὑποσχέσεις καὶ ὁμολογίας μας. Ὁ Γέλων βασιλεὺς τῶν Συρακουσῶν ἐχρειάσθη διὰ τὴν ὁποίαν ἐμελέτα να κάμῃ ἐκστρατείαν, χρήματα πολλὰ, καὶ ἐπρόβαλεν εἰς τὸν λαὸν να γένη συνεισφορά. βλέπων ὅμως ὅτι οἱ Συρακούσιοι ἐδυσκολεύοντο, τοὺς ἐζήτησε δάνεια, ὑποσχεθεὶς να τὰ ἐπιστρέψῃ μετὰ τὸν πόλεμον. εὐθύς τοῦ τὰ ἔδωκαν, ἐξεύροντες ὅτι ἦτον πιστός, καὶ τῶντι τὰ ἀπέδωκεν εἰς τὸν ὠρισμένον καιρόν.

Πόσον ἡ ἀρετὴ αὕτη εἶναι ἀναγκαία εἰς τὸν κοινωνικὸν ἄνθρωπον, ὅταν μάλιστα ἔχῃ καὶ πολιτικὴν ἀρχὴν, ἢ ἐμπορικὰς καὶ συναλλαγματικὰς σχέσεις!

Πορτουγέζος τις μοναχὸς ἐκ τοῦ τάγματος τῶν Φραγκισκάνων, πιασθεὶς αἰχμάλωτος ἀπὸ

ἀπὸ τοῦ Ἰνδοῦ με πολλοὺς ἄλλους συμπατριώτας του, ἐζήτησε νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν πατρίδα του διὰ νὰ ἐνεργήσῃ περὶ ἀνταλλαγῆς αἰχμαλώτων· ὁ Ἰνδὸς ὅμως βασιλεὺς ἀμείβαλλε περὶ τῆς ἐπιστροφῆς αὐτοῦ, καὶ ὁ μοναχὸς διὰ νὰ τὸν βεβαιώσῃ, τὴν ἔδωκεν ὡς ὄμηρον τὸ σχοινίον τοῦ τάγματός του, καὶ ἔπειθε τὸ ἔδέχθαι ὡς πολύτιμον πρᾶγμα τοῦ αἰχμαλώτου, περιμένον τὴν ἐκβασιν. Μὴ δυναθεὶς δὲ ὁ μοναχὸς νὰ κατορθώσῃ τίποτε, ἐπέστρεψε πάλιν, προσφέρων ἑαυτὸν εἰς τὰς ἀλύσεις τῆς αἰχμαλωσίας· ἀλλ' ὁ βασιλεὺς τόσον ἐθαύμασεν εἰς τὴν πίστιν τοῦ ἀνδρείτου, καὶ τοιαύτην ὑπόληψιν ἔλαβε διὰ τὸ ἔθνος, εἰς τὸ ὅποιον γεννῶνται τοιοῦτοι ἀνδραῖοι, ὥστε ἠλευθέρωσεν εὐθύς καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς συναἰχμαλώτους ὁμογενεῖς του.

Ἄγαθοποιία.

Ἡ ἀγαθοποιία εἶναι μία ἀπὸ τὰς ἐρασμίας ἐπεὶ τὰς ἐρετάς, τῶν ὁποίων καὶ μόνον τὸ ὄνομα ἠδύρει τὴν ἀκοήν, καὶ ἐγείρει εἰς τὴν ψυχὴν θείας τιμῆς ἀγαλλίασιν. Αὕτη βοηθεῖ τοὺς δυστυχεῖς, παρηγορεῖ τοὺς τεθλιμμένους

ΜΕΡΟΣ Β'. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'. 251

μένους, ἀνακουφίζει τοὺς ἀδύνατους, καὶ συντηρεῖ τὴν ἱερὰν ταύτην ἑνώσιν, τὴν ὁποίαν ὁ βρομιότης τοῦ παντός ἠθέλησε ἐκ συστήσει εἰς τοὺς ἀνθρώπους· αὕτη καὶ μόνη, νὰ εἶπω οὕτω, ἠδύνατο νὰ καταστήσῃ εὐτυχὲς τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἂν ὅλοι ἀκολουθοῦσαν σταθερῶς τὴν πρᾶξίν της. Ὁ Ξενοφῶν ἔλεγεν ὅτι αἱ ἀγαθοποιίαι εἶναι τόσα τρόπαια, τὰ ὁποῖα ὁ ἀγαθοποιὸς ἐγείρει εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων. Ἐὰν ἕκαστος ἀνθρώπος ἐπραττε τὸ ἀγαθὸν κατὰ τὴν δυνάμιν του, δὲν ἠθελεν εὐρίσκεσθαι τελείως ἀνθρώποι· δυστυχεῖς.

Ἡ ἀγαθοποιία εἶναι κλίσις φυσικὴ εἰς τὸ ἀγαθοποιεῖν, καὶ πηγάζει ἀπὸ τὴν φιλάνθρωπίαν, ἣτις μᾶς παρακινεῖ νὰ συντρέχωμεν τὸ δυνατόν εἰς τὴν εὐτυχίαν τῶν ὁμοίων μας. Ἡ ἀπειρος βέβαια σοφία τοῦ Θεοῦ προβλέπουσα ὅτι ἦτον ἀδύνατον νὰ βασταχθῇ ἰσότης τῶν γηίνων ἀγαθῶν μεταξύ τῶν ἀνθρώπων, διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἐντεῦθεν ἀνωμαλίαν, καὶ νὰ καταστήσῃ δικαίαν ἰσορροπίαν εἰς τὰ ἀνθρώπινα, ἐνέπνευσεν εἰς ἕκαστον ἀνθρώπον τὴν φυσικὴν ταύτην αἰσθητικὴν κίνησιν διὰ τὰς δυστυχίας τῶν ὁμοίων του.

Οὐ-

Οὕτω λοιπὸν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι πρέπει νὰ συμ-
 χάζωνται τὴν ἀγαθοποιίαν ὡς χρέος ἀληθι-
 νόν, ὡς ὑποχρέωσιν ἀφευκτοῦ, ὅταν ᾖναι εἰς
 κατάστασιν καὶ τὴν ἐκτελεῖσι. Δὲν πρέπει νὰ
 συγχέωμεν τὴν εὐνοίαν μετὰ τὴν ἀγαθοποιίαν,
 διότι διαφέρουσι, ὅσοι ἡ θεωρία ἀπὸ τὴν πρά-
 ξιν. Ἡ εὐνοία εἶναι ἀγαθὴ θέλησις, ἡ δὲ ἀ-
 γαθοποιία, θέλησις πραγματικὴ, ἐκπληρου-
 μένη μετὰ πράξιν. Ὅστις θέλει τὸ καλὸν τοῦ
 ἄλλου, λέγεται εὐνοῦς, ἀγαθοποιὸς ὅμως δὲν
 εἶναι, παρὰ ὁ πράττειν τὸ ἀγαθόν. Ὅλοι οἱ
 δυνατοὶ τῆς γῆς τὸ ἔχον δέξανταν νὰ δείχνω-
 σιν εὐνοίαν εἰς τοὺς κατωτέρους, ὀλίγοι ὅμως
 διακρίνονταί μεταξὺ τῶν ἀγαθοποιῶν καὶ ὁ
 πολλὰ ὀλίγον ἐλευθέρως, καὶ αὐτὸς ὁ πλέον
 φιλόργυρος, ἐμπορεῖ καὶ ᾖναι εὐνοῦς, διότι πο-
 σῶς δὲν τοῦ εἶναι θαυμαστόν· διὰ καὶ λέγεται
 ὅμως καὶ καὶ ᾖναι τις Ἀγαθοποιὸς, ἀνάγκη
 νὰ πράττῃ εἰς τοὺς ἄλλους τὸ ἀγαθόν, καὶ
 ὅσον δύναται, καὶ τοὺς βοηθῇ εἰς τὰς χρείας
 των. Βίς ἄνθρωπον αἰσθητικὸν δὲν εἶναι βέ-
 βαια ὑποκειντέρον πρῶτον παρὰ νὰ βλέπῃ
 ἀνθρώπους εὐργετημένους ἐκτὸς αὐτόν· δὲν εἶ-
 ναι ὄνομα γλυκύτερον παρὰ καὶ ἀκούῃ καὶ τὸν
 ὄμοι

ὁμολογῶσιν εὐεργέτην. Πράττοντες ὅμως τὴν ἀγαθοποιίαν, πρέπει νὰ ἐξετάζωμεν ἂν αἱ περιστάσεις συμφωνῶσι μὲ τὴν θέλησίν μας, καὶ νὰ παρατηρῶμεν ποίους εὐεργετοῦμεν. Δὲν εἶναι βέβαια δίκαιον εἰδὲ συμφέρον εἰς τὸ κοινὸν νὰ ἀγαθοποιῶνται οἱ ὀκνηροὶ, οἱ ἄσωτοι, καὶ συντόμως, οἱ ἐξ ἀμελείας ἢ ἠθικῶν ἐλαττωμάτων δυστυχοῦντες· διότι τότε εἶναι ὡς νὰ τιμῶμεν τὴν κακίαν, νὰ καταφρονῶμεν τὴν ἀρετὴν, καὶ οὕτω νὰ πολλαπλασιάζωμεν τοὺς κακοὺς καὶ ἀχρείους, καὶ νὰ ὀλιγοστεύωμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐναρέτων. Πρέπει πρὸς τούτοις νὰ πράττωμεν τὴν ἀγαθοποιίαν χωρὶς ἐπίδειξιν, διότι τότε φαίνεται κενοδοξία. Δὲν εἶναι ἀδιάφορος οὐδὲ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ γίνεται ἡ ἀγαθοποιία. Οἱ εὐεργετέμενοι ὑποχρεοῦνται ὄχι ὀλιγώτερον ἀπὸ τὸν εὐγενῆ τρόπον τοῦ εὐεργετοῦντος, παρὰ ἀπὸ τὴν εὐεργεσίαν αὐτήν.

Ὁ Τίτος συνδειπνῶν μὲ τοὺς φίλους του, ἐνθυμήθη ὅτι κανεὶς δὲν τὸν ἐζήτησε καμμίαν χάριν ἐπέλην τὴν ἡμέραν· καὶ λυπούμενος ἐφώναξεν· ἢ ἔχασα, φίλοι μου, ταύτην τὴν ἡμέραν·

Ἄλ-

Ἀλέξανδρος Ε΄ βασιλεὺς τῆς Ἀρραγωνίας, ἤξευρεν ὅτι εὐρίσκητο εἰς τὴν αὐλήν του τι-
νές, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐκακολογοῦσαν κρυφίως,
καὶ ἐζήτειν μὲ τὰς συκοφαντίας των νὰ ἀ-
μαυρώσῃσι τὴν ὑπόληψίν του· ὅμως ἀντὶ νὰ
τοὺς παιδεύσῃ διὰ τὴν ἀχαριστίαν των· „Τοι-
„ αὐτή, εἶπεν, εἶναι ἡ τύχη τῶν βασιλέων,
„ νὰ κάρωσιν ἀχαρίστους· ὅποιαν ὅμως ἀ-
„ χαριστίαν καὶ ἂν μὲ δείχνωσι, ποτὲ δὲν
„ θέλω ἐμπορέσῃν νὰ μὲ ἐμποδίσωσιν ἀ-
„ πὸ τοῦ νὰ ἦμαι ἐλευθέριος καὶ ἀγαθο-
„ ποιός“.

Ὁ Ἀλέξιος, βασιλεὺς τῆς Μοσκοβίας, εἰς
τὸ 1646, ὅταν τοῦ ἔγραψαν κατὰ τὴν συνήθειαν
νὰ ὑπογράψῃ τὴν ἐπιθήκην τοῦ θανάτου ἐνὸς
κατόικου· „Αὐτοχθὴς ἐγὼ! εἶπεν· εἶμαι
„ λοιπὸν βασιλεὺς, διὰ νὰ ἐπιυρόνω μᾶλλον
„ τὸν θάνατον τῶν ὑπηκόων μου, παρά διὰ νὰ
„ φυλάττω τὴν ζαήν των“!

Εὐγνωμοσύνη.

Εὐγνωμοσύνη λέγεται τὸ νὰ αἰσθανώ-
μεθα τὰς ὁποίας λαμβάνομεν εὐεργεσίας, νὰ
τὰς ἐνθυμοῦμεθα, καὶ, ὅταν δυνάμεθα, νὰ
ἀν-

ἀνταποδίδωμεν ἀμοιβαίως χάριν ἀξίαν εἰς τὰς
 εὐεργέτας. Τὰ αἰσθήματα τῆς εὐγνωμοσύνης
 εἶναι τόσον φυσικὰ εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὥστε
 καὶ αὐτὰ τὰ ἄγρια ἔθνη, τῶν ὁποίων ἡ σκλη-
 ροκαρδία κατανατᾷ ἕως καὶ νὰ τρώωσιν ἄν-
 θρωπίνους σάρκας, καὶ νὰ πίνωσιν ἀνθρώ-
 πινα αἵματα, καὶ αὐτὰ ὅμως σέβονται τοὺς
 εὐεργέτας, καὶ ἀνθρωποφάγοι ὄντες, στοχάζ-
 ζονται τὴν ἀχαριστίαν κακίαν ἀπανθρωποτά-
 την. Ἀλλὰ τί λέγω ἀνθρώπους; λέοντες, πάρ-
 δάλεις, τίγρεις, τὰ πλεονὸν ἀνήμερα θηρία,
 γνωρίζουν τοὺς εὐεργέτας των, καὶ μετριάζον-
 τὰ τὸ φοβερὸν βλέμμα, συγκαλύπτοντα τοὺς
 αἵματοχαρεῖς ὀδόντας, καὶ συστέλλοντα τοὺς
 διασπαρακτικούς των ὄνυχας, ἐναγκαλίζονται
 καὶ ἀσπάζονται τὰς εὐεργετικὰς χεῖρας, ὑπε-
 ρασπίζονται τὸν εὐεργέτην, καὶ εἰς ἓνα λό-
 γον, λησμονοῦν τὴν ἰδίαν αὐτῶν φύσιν, ὑπο-
 τασσόμενα εἰς τὸν νόμον τοῦ Ποιητοῦ τὸν γε-
 νικώτατον καὶ συνεκτικώτατον πάσης αἰσθη-
 τικῆς φύσεως; εἰς τὸ αἰσθημα λέγω τῆς εὐ-
 γνωμοσύνης. Τέλος πάντων, διὰ νὰ καταλά-
 βωμεν ὁποῖον εἶναι τὸ χρέος τῆς εὐγνωμοσύ-
 νης, καὶ πόσον μέγα κακὸν ἢ ἀχαριστία, ἄς
 πα-

παρατηρήσωμεν καὶ εἰς τὴν παλαιὰν καὶ εἰς τὴν νέαν Γραφήν, ὅτι ὁ Θεὸς ἐλέγχει τὰς κακίας τῶν ἀνθρώπων, τὰς περιλαμβάνει πολλάκις εἰς τὸ ὄνομα τῆς ἀχαριστίας καὶ ἀγνωμοσύνης, ὅχι μόνον διότι πᾶσα κακία ἀνθρώπου εἶναι ἀγνωμοσύνη εἰς τὸν εὐεργέτην του ποιητὴν καὶ ὀφειπτότην, ἀλλ' ὅτι καὶ ὁ ἀγνώμων εἶναι πάντοτε κακίστος, καὶ εἰς πᾶσαν κακίαν ἑτοιμὸς, ὅταν ἐμπορῇ. Δικαίως λοιπὸν μισεῖται πανταχοῦ ὁ ἀχάριστος· δικαίως τιμωρεῖτο εἰς τοὺς Πέρσας κατὰ νόμον· δικαίως καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ῥωμαῖοι ἐστοχάζοντο τὴν λέξιν Ingratus (ἀχάριστος) ὡς τὴν πλέον μεγάλην ὕβριν. Καὶ καθ' ἑαυτήν λοιπὸν, καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἐναντίων, δείχεται ἡ εὐγνωμοσύνη πᾶσαν ἀξιομαχίτητος ἀρετὴ εἶναι καὶ εἰς Θεὸν καὶ εἰς ἀνθρώπους.

Ὁ ΙΔ'. Λουῖς εἰς τὸ 1683 ἔστειλε προσηγορίαν εἰς τὸν γαβάρχον του Κέστην νὰ καύσῃ τὸ Ἀλγέριον, διὰ τὰ παιδεύσει τὰς ἀπιστίας καὶ ὕβρεις τῶν βαρβάρων. Οἱ Ἀλγερίνοι μὴ δυνάμενοι νὰ ἀπομακρύνωσιν ἀπὸ τὰ παραθαλάσσια τῶν γαυτικῶν στόλων, τοῦ ὁποίου εἰ κεραυνὸς ἔβρεχεν κατ' αὐτῶν πῦρ καὶ θάνατον,

τον, ἐπενόησαν νὰ βάλλωσιν εἰς τὰ στόματα τῶν κανονίων τῆς πόλεως αἰχμαλώτους Γάλλους, τῶν ὁποίων τὰ μέλη φερόμενα με ὄρμην, ἔπιπτον εἰς τὰ καράβια. Εἷς ἐκ τούτων τῶν Ἀλγερίνων, ναύκληρος, ὁ ὁποῖος εἰς τὰς πειρατείας του εἶχε πιασθῆν ποτὲ ἀπὸ τοὺς Γάλλους, καὶ ἀπέλαβε πᾶσαν φιλόνηθρον περιποίησιν εἰς ὅλον τὸν καιρὸν τῆς αἰχμαλωσίας του, ἐγνώρισέ μεταξύ τῶν Γάλλων τῶν καταδικασμένων εἰς τὸν φρικῶδη θάνατον τοῦ κανονίου, ἀξιωματικὸν τινὰ, Χοϊζελον ὀνομαζόμενον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον εἶχε λάβειν τὰς πλέον μεγάλας περιποιήσεις. Παρακαλεῖ λοιπὸν, δέεται, προσπίπτει ζητῶν τὴν σωτηρίαν τοῦ εὐεργέτου του. Τέλος πάντων, βλέπων τὰς δεήσεις του ἀπράκτους, καὶ ὅτι ἔτοιμάζοντο ἤδη νὰ βάλλωσι πῦρ εἰς τὸ κανόνιον, ὅπου ὁ Γάλλος ἦτο δεμένος, πίπτει εὐθὺς ἐπάνω του, τὸν ἐναγκαλίζεται σφιγκτὰ, καὶ λέγει εἰς τὸν κανονιέρην· „Σύρε· ἐπειδὴ ἢ δὲν ἐμπορῶ νὰ σώσω τὸν εὐεργέτην μου, ἄς ἢ λάβω τούλάχιστον τὴν εὐχαρίστησιν νὰ συναποθάνω“. Ὁ ἀρχηγὸς τῶν Ἀλγερίνων ἐξεπλάγη εἰς τοιοῦτον θεάμα, καὶ δακρύσας ὁ πρό-

πρότερον ἀδυσώπητος, ἐχάρισε τὸν εὐεργέτην εἰς τὴν εὐγνωμοσύνην.

Ἐλευθεριότης.

Ἐλευθεριότης λέγεται τὸ νὰ μεταδίδωμεν εἰς τοὺς ἄλλους ἀπὸ τὰ ἀγαθά μας χωρὶς φειδώλότητα. Καθὼς ὅμως εἰς τὴν ἀγαθοποιίαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἐλευθεριότητα χρειάζεται μεγάλη προσοχὴ καὶ παρατήρησις εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν ὑποκειμένων, νὰ μὴν ἦναι ἀνάξια. Ὁ Κῦρος ἐστοχάζετο τὴν ἐλευθεριότητα ὡς μίαν τωόντι βασιλικὴν ἀρετήν. Εἰς τὰ πλούτη καὶ εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ δὲν εὔρισκεν ἄλλο μεγαλύτερον οὔδὲ πολυτιμότερον παρὰ τὴν ἡδονὴν τοῦ νὰ μεταδίδη. ἢ ἔχω, ἔλεγε, μεγάλα πλούτη ἢ τὸ ὁμολογῶ, καὶ ἀγαπῶ νὰ τὸ ἐξεύρωσιν ὅλοι· ταῦτα ὅμως τὰ πλούτη εἶναι ἐξί σου κοινὰ καὶ εἰς τοὺς ὑπηκόους μου. Διὰ τί τέλος βέβαια ἤθελα τὰ συνάξω; διὰ τὰς χρείας μου; διὰ νὰ τὰ ἐξοδεύω μόνος; καὶ ἂν ἤθελα, δὲν ἐμποροῦσα τὰ συνάξω, διὰ νὰ τὰ διανέμω εἰς ἀνταμοιβὰς τῶν ὅσοι δουλεύουν ὠφελίμως τὸ ἔθνος, καὶ εἰς βοήθειαν τῶν ἀναξίως δυστυχούντων“.

Οἱ

ΜΕΡΟΣ Β'. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'. 259

„Οἱ ἀληθεῖς χαρακτῆρες τοῦ ἡγεμόνος εἶ-
„ναι νὰ δίδῃ, καὶ νὰ συγχωρῇ, ἔλεγεν ὁ Κά-
„ρολος Ἐμμανουήλ Α'. δούξ τῆς Σαβουαΐας.
„Οἱ πλέον δυστυχῆς ἄνθρωπος τοῦ κόσμου ἤ-
„θελα εἶσθαι, ἂν ὁ Θεὸς δὲν ἤθελε μὲ βάλ-
„λειν εἰς κατάστασιν νὰ ἐπτελῶ καὶ τὰ δύο“.

Εἰς τῶν θησαυροφυλάκων τοῦ Ἀλφόνσου
Ε'. βασιλέως τῆς Αραγωνίας, ἔφερε μίαν ἡμέ-
ραν ἔμπροσθέν του δέκα χιλιάδας νομίσματα
χρυσίου, τὰ ὅποια βλέπων τις τῶν αὐλικῶν,
καὶ νομίζων ὅτι ὁ βασιλεὺς δὲν τὸν ἀκούει, εἶ-
πεν εἰς τὸν πλησίον του· „ἰδοὺ μία ποσότης
„χρημάτων, ἡ ὁποία ἐμποροῦσε νὰ μὲ κάμῃ
„εὐτυχῆ εἰς ὅλην μου τὴν ζωὴν“. Ἔσο, ἐφώ-
ναξεν ὁ βασιλεὺς, καὶ εὐθύς τοῦ τὰ ἔδωκε.
Πρέπει ὅμως νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ αὐλικὸς οὗ-
τος ἦτον ἄνθρωπος ὑπολήψεως μεγάλης, καὶ
ἐδούλευσε τὸ κοινόν· οἷότι ἀλλέως ἢ ἐλευθε-
ριότης αὕτη δὲν εἶναι ἐπαινετή.

Φιλία.

Ἡ φιλία εἶναι ἑνωσις καρδιῶν καὶ ψυ-
χῶν, ὡς ἐπιτοπλεῖστον δύο ἀνθρώπων, ἐνί-
στε δὲ καὶ πλειοτέρων, ἀποβλέπουσα πάντοτε
τὸ

τὸ καλόν. Εἶναι λοιπὸν ἀνάγκη αἱ καρδίαι νὰ ἀρέσκωνται, καὶ βάσιν τῆς ἀρεσκείας νὰ ἔχωσι τὴν ἀρετὴν· νὰ βασιλεύῃ μεταξύ των ἰσότης, εὐκρίνεια καὶ ἀφιλοκέρδεια· νὰ προλαμβάνῃ ὁ εἰς τοῦ ἄλλου τὰς χρείας, νὰ ἐμποδίξῃ τὰ σφάλματα, νὰ γίνεται φρόνιμον πηδάλιον εἰς τὰς ὁρμὰς, καὶ μὲ ἓνα λόγον, κατὰ πάντα νὰ τελειοποιούνηται συναλλήλοις πρὸς τὸ καλόν. Τοιαύτη φιλία εἶναι τελεία καὶ μέγιστον ἀγαθὸν εἰς τοὺς ἔχοντας (1). Διπλαῖ δυνάμεις τοῦ λογικοῦ, διπλαῖ σκέψεις εἰς τὰ πρακτέα, διπλῆ χαρὰ εἰς τὰς εὐτυχίας, διπλᾶ πάντα τὰ καλὰ, καὶ μηδὲν τὸ κακόν· ἐμπορεῖ τις νὰ φαρισασθῇ ἄλλο ἰσχυρότερον ἢ εὐγενέστερον; Ἀλλὰ πόσον εἶναι σπάνιον μέ-

τα---

(1) Τελεία δ' ἐστὶν ἡ τῶν ἀγαθῶν φιλία καὶ κατ' ἀρετὴν ὁμοίων· οὗτοι γὰρ τ' ἀγαθὰ ὁμοίως ἀλλήλοις βούλονται, ἢ ἀγαθοὶ· ἀγαθοὶ δ' εἰσὶ κατ' αὐτούς. οἱ δὲ βουλόμενοι τ' ἀγαθὰ γοῖς φίλοις ἐκείνων ἕνεκα, μάλιστ' αὐτοὶ· οὗτοι γὰρ οὕτως ἔχουσι, καὶ οὐ κατὰ συμβεβηκός. Δικιμένει οὖν ἡ τούτων φιλία ἕως ἀν' ἀγαθοὶ ὦσιν, ἢ δ' ἀρετὴ μόνιμον. (Ἀριστοτέλ. Ἠθικ. Βιβλ. η'. Κεφ. δ'.)

ΜΕΡΟΣ Β'. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'. 271

ταξὺ τῶν ἀνθρώπων τοιαύτη φιλία! Οἱ πλού-
 σιοι μάλιστα, οἱ δυνατοί, οἱ ἡγεμόνες, οἱ βα-
 σιλεῖς, οἱ ὅποιοι ἔχουν μεγαλυτέραν παρά τοὺς
 ἄλλους χρείαν τοιαύτης φιλίας, οὗτοι εἶναι οἱ
 πλέον στερημένοι, μᾶλλον μὴ θέλοντες, πα-
 ρὰ μὴ δυνάμενοι, νὰ εὕρωσι φίλον ἀληθινόν.
 Μὴ τοὺς μακαρίζῃς, ὅταν τοὺς βλέπῃς περι-
 κυκλωμένους ἀπὸ πλῆθος ἀνθρώπων, ἐτοίμων
 εἰς τὰ νεύματά των, προθύμων εἰς τὰ προσ-
 τάγματά των, ὀπλισμένων εἰς ὑπεράσπισίν
 των· ὅλοι οὗτοι εἶναι κόλακες τοῦ πλούτου
 καὶ τῆς ἐξουσίας, μισθωτοὶ δορυφόροι, θύται
 καὶ λατρευταὶ τῶν ἡδονῶν· κανεὶς δὲν εὐρί-
 σκεται φίλος, μέτοχος εἰλικρινῆς τῆς εὐτυχίας
 καὶ δυστυχίας, σύμβουλος ἀδόλος τῶν ἀληθι-
 νῶν συμφερόντων, ἔλεγχος φρόνιμος τῶν σφαλ-
 μάτων. „Βλέπεις, ἔλεγεν ὁ σοφὸς Ἀλφόνσος,
 „τὰ πτηνὰ ταῦτα, τὰ ὅποια ἔρχονται εἰς τὸ
 „παράθυρόν μου, καὶ ἀφοῦ ἀρπάσωσι τὰ ψυ-
 „χία, ἀφίπτανται; ταῦτα εἶναι ἡ εἰκὼν τῶν
 „αὐλικῶν μου, οἱ ὅποιοι ἀφοῦ πλουτήσωσιν
 „εἰς τὸ παλάτιόν μου, φεύγουν ἐγκαταλιμπά-
 „νοντές με“. Τοιοῦτοι εἶναι εἰς αὐτὴν τὴν ἀκ-
 μὴν τῆς εὐτυχίας καὶ δυνάμεώς των· ἀλλ' εἰς
 τὴν